

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΤΜΗΜΑ
ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ
& ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ**

Ερ. Φ.: 456

Ταχ. Δ/ση: Μπουμπουλίνας 20-22
Ταχ. Κώδ : 106 82
Τηλέφωνο : 2131322-362, 363, 368
Fax : 210-82.01.426
Email : atneke@culture.gr

ΠΡΟΣ: **Βουλή των Ελλήνων**
Δ/ση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων
ΚΟΙΝ: Όπως Πίνακας Αποδεκτών

Θέμα: Απάντηση στη με αριθμό πρωτοκόλλου 8057/16.7.2021 Ερώτηση με θέμα:
«Ο κλεμμένος πίνακας του Πικάσο πράγματι ανακτήθηκε. Απεκρύβησαν όμως τα πολύ-
πολύ σημαντικά και κορυφαία. Το κίνητρο της δωρεάς του Πικάσο και των άλλων
κορυφαίων Γάλλων διανοουμένων και καλλιτεχνών όπως επίσης η Εθνική Αντίσταση και
ο ιστορικός πρωταγωνιστικός ρόλος του Ροζέ Μιλλιέξ και της Τατιάνας Γκρίτση-Μιλλιέξ.
Γιατί;»

Σε απάντηση της με αριθμ. πρωτοκόλλου 8057/16.7.2021 Ερώτησης των Βουλευτών κ.κ Βασιλείου Βασιλικού, Θεοδώρου Δρίτσα, Αθανασίας (Σίας) Αναγνωστοπούλου, Παναγιώτη (Πάνου) Σκουρολιάκου, Όλγας Γεροβασίλη, Ειρήνης-Ελένης Αγαθοπούλου, Αθανάσιου (Νάσου) Αθανασίου, Τρύφωνα Αλεξιάδη, Θεοδώρας (Δώρας) Αυγέρη, Άννας Βαγενά-Κηλαηδόνη, Σωκράτη Βαρδάκη, Χριστόφορου Βερναδάκη, Καλλιόπης Βέττα, Ιωάννη Γκιόλα, Χουσεΐν Ζεϊμπέκ, Νικόλαου Ηγουμενίδη, Εμμανουήλ Θραψανιώτη, Διονυσίου-Χαράλαμπου Καλαματιανού, Ειρήνης (Νίνας) Κασιμάτη, Γεωργίου Κατρούγκαλου, Κυριακής Μάλαμα, Χαράλαμπου (Χάρη) Μαμουλάκη, Κωνσταντίνου Μάρκου, Αλέξανδρου Μεικόπουλο, Ανδρέα Μιχαηλίδη, Ιωάννη Μουζάλα, Κωνσταντίνου Μπάρκα, Αικατερίνης (Κατερίνας) Νοτοπούλου, Θόφилου Ξανθόπουλου, Μαρίας-Ελίζας (Μαριλίζας) Ξενογιαννακοπούλου, Αθανασίου (Σάκη) Παπαδόπουλου, Αικατερίνης Παπανάτσιου, Θεοπίστης (Πέτης) Πέρκα, Παναγιούς (Γιώτας) Πούλου, Ιωάννη Ραγκούση, Παναγιώτη (Πάνου) Σκουρλέτη, Ελισσάβετ (Μπέττυς) Σκούφα, Χρήστου Σπίρτζη, Νικολάου Συρμαλένιου, Μερόπης Τζούφη, Σωκράτη Φάμελλου, Νικολάου Φίλη, Θεανώς Φωτίου, Δημητρίου (Τάκη) Χαρίτου, Μιλτιάδη Χατζηγιαννάκη, Ραλλίας Χρηστίδου και Γεωργίου Ψυχογιού, σύμφωνα με τα στοιχεία που έθεσαν υπόψη μας οι αρμόδιες Υπηρεσίες και σε ό,τι αφορά το ΥΠΠΟΑ, σας γνωρίζουμε τα εξής:

Η δωρεά των Γάλλων καλλιτεχνών – τιμητική προσφορά προς τον ελληνικό λαό σε ένδειξη σεβασμού για την ηρωική του στάση στη διάρκεια της γερμανικής κατοχής – πραγματοποιήθηκε με πρωτοβουλία του συγγραφέα και διανοούμενου, Roger Milliech, και της συντρόφου του, Τατιάνας Γκρίτση-Milliech. Η εν λόγω δωρεά προς την Εθνική Πινακοθήκη περιλαμβάνει είκοσι οκτώ πίνακες ζωγραφικής, μεταξύ των οποίων και ο πίνακας του Πικάσο «Γυναικείο Κεφάλι», έξι σχέδια, έξι χαρακτικά, τέσσερα γλυπτά και δύο βιβλία, τα οποία η Εθνική Πινακοθήκη παρέλαβε τον Ιούλιο του 1949 και ενέταξε στις συλλογές της ενώ η λοιπή συλλογή, τα 110 χειρόγραφα κείμενα Γάλλων καλλιτεχνών και διανοουμένων φυλάσσονται στο ΕΛΙΑ, όπου και ανήκουν. Αναμφισβήτητα όλα τα ιστορικά στοιχεία και γεγονότα που σχετίζονται με τη δωρεά των Γάλλων διανοουμένων και καλλιτεχνών το 1943, βρίσκονται σε γνώση ολόκληρου του ελληνικού λαού, ενώ η σημαντικότητά τους αναδείχθηκε μέσα από σειρά εκθέσεων που κατά καιρούς πραγματοποιήθηκαν. Άλλωστε όλα είναι δημοσιευμένα στον τύπο από έγκριτους ερευνητές και ιστορικούς, απ' όπου αντλήσατε και τα στοιχεία της

ερώτησης. Επομένως είναι αδιανόητο να γίνεται λόγος για απόκρυψη γνωστών τοις πάσι ιστορικών στοιχείων, τη στιγμή, μάλιστα, που το ΥΠΠΟΑ και η Εθνική Πινακοθήκη έχουν πολλάκις στο παρελθόν αναδείξει εμπράκτως την τεράστια συμβολή των Μιλλιέξ στην ελληνική ιστορία και τον ελληνικό πολιτισμό. Όσον αφορά το γεγονός της ανεύρεσης του κλαπέντος πίνακα του Πικάσο «Γυναικείο κεφάλι», οι δηλώσεις περιορίστηκαν, ως είθισται σε μία συνέντευξη τύπου, στη σημαντική επιτυχία της ανεύρεσης του εν λόγω πίνακα από την Ελληνική Αστυνομία.

Αναφορικά με το δεύτερο ερώτημα, είναι αυταπόδεικτο ότι το ελληνικό κράτος και το ΥΠΠΟΑ έχει ήδη επανειλημμένως ανταποκριθεί στην ανάδειξη της τεράστιας συμβολής του Ροζέ Μιλλιέξ και Τατιάνας Γκρίτση-Μιλλιέξ, καταξιώνοντας διεθνώς αυτές τις δύο μεγάλες προσωπικότητες στην ελληνική ιστορία και τον ελληνικό πολιτισμό. Σημειώνεται ότι, όταν τα έργα παραλήφθηκαν από τη γαλλική πρεσβεία τον Απρίλιο του 1949, παρουσιάστηκαν για πρώτη φορά στο ελληνικό κοινό τον Μάιο του ίδιου έτους, στο Γαλλικό Ινστιτούτο της Αθήνας. Η έκθεση που πραγματοποιήθηκε, με τίτλο "Homage à la Grèce", συνοδευόμενη από μικρό κατάλογο, οργανώθηκε με τη φροντίδα του διευθυντή του Ινστιτούτου, Octave Merlier, και επιμέλεια του ίδιου του Roger Millier.

Επιπλέον, το 1980 παρουσιάστηκε στην Εθνική Πινακοθήκη, το σύνολο της δωρεάς των έργων, συνοδευόμενο από κατάλογο, σε επιμέλεια του Roger Millier και του Μάνου Χαριτάτου. Συγκεκριμένα, όλο το ιστορικό φορτίο που συνοδεύει τον πίνακα του Πικάσο, ήτοι οι λοιποί πίνακες, τα σχέδια, τα χαρακτικά, τα γλυπτά, τα βιβλία καθώς και τα εκατόν δέκα χειρόγραφα κείμενα Γάλλων καλλιτεχνών και διανοουμένων παρουσιάστηκαν στο ευρύ κοινό. Η ως άνω έκθεση, επαναλήφθηκε το 2003 στη Δημοτική Πινακοθήκη της Πάτρας, το 2007 στην Εθνική Πινακοθήκη και το 2008 στο Μουσείο Jean Moulin, στο Παρίσι, στο πλαίσιο της ελληνικής Προεδρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Όλες οι εκθέσεις πραγματοποιήθηκαν με επιμέλεια της επιμελήτριας της Εθνικής Πινακοθήκης, Ζίνας Καλούδη, και συνοδεύονταν από κατάλογο. Μάλιστα, το 2007, με αφορμή τον εορτασμό των 100 χρόνων του Γαλλικού Ινστιτούτου, η Εθνική Πινακοθήκη είχε διοργανώσει έκθεση με θέμα «Τιμή στην Ελλάδα: Η δωρεά των Γάλλων καλλιτεχνών στην Ελλάδα για την Εθνική Αντίσταση». Η έκθεση περιείχε τα έργα τέχνης που προσέφεραν οι Γάλλοι καλλιτέχνες για να τιμήσουν την ηρωική Εθνική Αντίσταση κατά των Γερμανών κατακτητών και ήταν αφιερωμένη στη μνήμη του ζεύγους Ροζέ και Τατιάνας Μιλλιέξ. Έκτοτε και, στο πλαίσιο της έκθεσης «Στα άδυτα της Εθνικής Πινακοθήκης», βρισκόταν αναρτημένος στο φουαγιέ της Εθνικής Πινακοθήκης, ο πίνακας του Πικάσο «Γυναικείο Κεφάλι», τον οποίο ο Ισπανός καλλιτέχνης δώρισε στην Ελλάδα για να ευχαριστήσει τους Έλληνες για τη στάση τους απέναντι στον φασισμό και τον ναζισμό κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, φέροντας και την ιδιόχειρη αφιέρωσή του στα γαλλικά.

Πέραν των ανωτέρω, και σε απάντηση του 4ου ερωτήματος, η συλλογή συμπληρώνεται και από εκατόν δέκα χειρόγραφα κείμενα Γάλλων καλλιτεχνών, συγγραφέων και διανοουμένων – μηνύματα συμπαραστάσης και αλληλεγγύης προς τον ελληνικό λαό – τα οποία, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, ανήκουν και φυλάσσονται στο Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο (ΕΛΙΑ), το οποίο ιδρύθηκε το 1980, ενώ από το 2009 αποτελεί τμήμα του Μορφωτικού Ιδρύματος της Εθνικής Τραπέζης (ΜΙΕΤ). Όσο για τα κείμενα που συμπληρώνουν τη δωρεά και ανήκουν στο Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο (ΕΛΙΑ), η μετάφραση των κειμένων αυτών στα ελληνικά δεν άπτεται των αρμοδιοτήτων του ΥΠΠΟΑ, καθώς το ΕΛΙΑ είναι αρμόδιο για την μελέτη, δημοσίευση, ανάδειξη και την εν γένει διαχείριση της συλλογής των εκατόν δέκα χειρόγραφων κειμένων που συνδέονται με τη δωρεά των Μιλλιέξ. Η μετάφραση των χειρόγραφων κειμένων Γάλλων καλλιτεχνών και διανοουμένων έχει πραγματοποιηθεί με ιδιωτική πρωτοβουλία, επιμέλεια του ίδιου του Ροζέ Μιλλιέξ, συνεπικουρούμενου από τον Τίτο Πατρίκιο και την Τούλα Δρακοπούλου, ενώ το 1980 εξεδόθη βιβλίο από τις εκδόσεις Κέδρος με τίτλο «Αφιέρωμα στην Ελλάδα 1940-44». Το ΥΠΠΟΑ προτίθεται, μέσω των αρμόδιων υπηρεσιών του, να συνδράμει και να στηρίζει την έκθεση, διάδοση και παρουσίαση του υλικού αυτού με οιαδήποτε δράση ή πρωτοβουλία προταθεί από το ΕΛΙΑ ή οποιοδήποτε αρμόδιο φορέα.

Στο αρχείο της Εθνικής Πινακοθήκης συμπεριλαμβάνονται έγγραφα από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, τη Γαλλική πρεσβεία στην Αθήνα, από και προς το Τελωνείο Πειραιά, ευχαριστήρια επιστολή του διευθυντή της Εθνικής Πινακοθήκης, Μαρίνου Καλλιγά, προς τον διευθυντή του Γαλλικού Ινστιτούτου, καθώς και βεβαίωση παραλαβής των έργων από τον Μαρίνο Καλλιγά προς τον διευθυντή του Γαλλικού Ινστιτούτου. Στο αρχείο της Εθνικής Πινακοθήκης βρίσκεται και η πρόταση αποδοχής της δωρεάς, όπως αυτές

ανακοινώθηκαν στις συνεδριάσεις της Επιτροπής Επίβλεψης (πρακτικά 8 Απριλίου 1946, 28 Νοεμβρίου 1946 και 16 Σεπτεμβρίου 1949).

Επισημαίνεται ότι, σε απάντηση του 3ου ερωτήματός σας, η Εθνική Πινακοθήκη, στα πλαίσια ανάδειξης και απόδοσης φόρου τιμής στην τεράστια συμβολή των Μιλλιέξ και των λοιπών Γάλλων διανοούμενων και καλλιτεχνών στην ελληνική ιστορία και στους αγώνες της Εθνικής αντίστασης απέναντι στο ναζισμό και τη βαρβαρότητα, έχει ήδη προγραμματίσει να εκθέσει κάποια από τα έργα τέχνης που οι Γάλλοι καλλιτέχνες δώρισαν στην Ελλάδα, προκειμένου να πλαισιώσουν τη μόνιμη έκθεση Δυτικοευρωπαϊκής Ζωγραφικής που θα παρουσιαστεί στην Εθνική Πινακοθήκη τον Νοέμβριο του 2021. Η συγκεκριμένη πρωτοβουλία έρχεται ως συνέχεια της πρόσφατης ανεύρεσης του σημαντικού πίνακα του Πικάσο «Γυναικείο Κεφάλι» και της επιστροφής του στην Πινακοθήκη και αποδεικνύει, για ακόμη μία φορά, ότι ο Πολιτισμός ανάγεται πλέον σε ύψιστο κοινωνικό και πολιτικό καθήκον, διατηρώντας και ενισχύοντας την ιστορική μνήμη.

Τέλος, επί του 5ου ερωτήματός σας, θα ήθελα να σας θυμίσω τη συνέχεια της περίφημης φράσης του Λε Κορμπιζιέ, “Η Ακρόπολη με έκανε επαναστάτη”, ο οποίος αναφέρει “Θυμήσου τον Παρθενώνα, σαφή, καθαρό, έντονο, εγκρατή, βίαιο... Δύναμη και καθαρότητα...”, φράση η οποία ανταποκρίνεται πλήρως στα έργα που έχουν γίνει από την ημέρα ανάληψης των καθηκόντων αυτής της Κυβέρνησης, σε αντιδιαστολή με το τέλμα στο οποίο είχε περιέλθει ο Πολιτισμός την περίοδο 2015-2019.

Η Υπουργός
Πολιτισμού και Αθλητισμού
ΛΙΝΑ ΜΕΝΔΩΝΗ

Πίνακας αποδεκτών

1. Βουλευτή κ. Βασίλειο (Βασίλη) Βασιλικό
2. Βουλευτή κ. Θεόδωρο Δρίτσα
3. Βουλευτή κα Αθανασία (Σία) Αναγνωστοπούλου
4. Βουλευτή κ. Παναγιώτη Σκουρολιάκο
5. Βουλευτή κα Όλγα Γεροβασίλη
6. Βουλευτή κα Ειρήνη-Ελένη Αγαθοπούλου
7. Βουλευτή κ. Αθανάσιο (Νάσο) Αθανασίου
8. Βουλευτή κ. Τρύφωνα Αλεξιάδη
9. Βουλευτή κα Θεοδώρα (Δώρα) Αυγέρη
10. Βουλευτή κα Άννα Βαγενά-Κηλαηδόνη
11. Βουλευτή κ. Σωκράτη Βαρδάκη
12. Βουλευτή κ. Χριστόφορο Βερναδάκη
13. Βουλευτή κα Καλλιόπη Βέττα
14. Βουλευτή κ. Ιωάννη Γκιόλα
15. Βουλευτή κ. Ζεϊμπέκ Χουσεΐν
16. Βουλευτή κ. Νικόλαο Ηγουμενίδη
17. Βουλευτή κ. Εμμανουήλ Θραψιανιώτη
18. Βουλευτή κ. Διονύσιο-Χαράλαμπο Καλαματιανό
19. Βουλευτή κα Ειρήνη (Νίνα) Κασιμάτη
20. Βουλευτή κ. Γεώργιο Κατρούγκαλο
21. Βουλευτή κα Κυριακή Μάλαμα
22. Βουλευτή κ. Χαράλαμπο Μαμουλάκη
23. Βουλευτή κ. Κωνσταντίνο Μάρκου
24. Βουλευτή κ. Αλέξανδρο Μεϊκόπουλο
25. Βουλευτή κ. Ανδρέα Μιχαηλίδη
26. Βουλευτή κ. Ιωάννη Μουζάλη
27. Βουλευτή κ. Κωνσταντίνο Μπάρκα
28. Βουλευτή κα Αικατερίνη Νοτοπούλου
29. Βουλευτή κ. Θεόφιλο Ξανθόπουλο
30. Βουλευτή κα Μαρία-Ελίζα (Μαριλίζα) Ξενογιαννακοπούλου

31. Βουλευτή κ. Αθανάσιο Παπαδόπουλο
32. Βουλευτή κα Αικατερίνη Παπανάτσιου
33. Βουλευτή κα Θεοπίστη (Πέτη) Πέρκα
34. Βουλευτή κα Παναγιού (Γιώτα) Πούλου
35. Βουλευτή κ. Ιωάννη Ραγκούση
36. Βουλευτή κ. Παναγιώτη (Πάνο) Σκουρλέτη
37. Βουλευτή κα Ελισσάβετ (Μπέττυ) Σκούφα
38. Βουλευτή κ. Χρήστο Σπίρτζη
39. Βουλευτή κ. Νικόλαο Συρμαλένιο
40. Βουλευτή κα Μερόπη Τζούφη
41. Βουλευτή κ. Σωκράτη Φάμελλο
42. Βουλευτή κ. Νικόλαο Φίλη
43. Βουλευτή κα Θεανώ Φωτίου
44. Βουλευτή κ. Δημήτριο Χαρίτου
45. Βουλευτή κ. Μιλτιάδη Χατζηγιαννάκη
46. Βουλευτή κα Ραλλία Χρηστίδου
47. Βουλευτή κ. Γεώργιο Ψυχογιό

Εσωτερική Διανομή:

1. Γραφείο Γενικού Γραμματέα Πολιτισμού
2. Εθνική Πινακοθήκη